ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครู ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

Needs Assessment and Guidelines for Developing Digital Skills for Work Performance of Teachers in the 21st Century under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1

ธนะศักดิ์ มูลศรีนวล[1] รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์[2] ดร.ปัทมา จันทพันธ์[3]
Thanasak Moonsrinuan[1] Assoc. Prof. Dr. Sikan Pienthunyakorn[2] Dr.Pattama Chanthaphan[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และหาแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ปีการศึกษา 2568 จำนวน 348 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มแบบหลายขั้นตอนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.275 – 0.760 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.935 และค่าอำนาจแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.587 – 0.760 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.981 แบบสัมภาษณ์ และ แบบสังเกต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการทดสอบค่าสถิติที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นใช้วิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) โดยใช้สูตร $PNI_{modified}$ = (I–D)/ D

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันทักษะดิจิทัล โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และลักษณะโรงเรียนที่เปิดสอน ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามประสบการณ์การทำงานมีโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

3. ความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทักษะการสื่อสารด้วยดิจิทัล มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ทักษะการสื่อสารด้วยดิจิทัล

4. การศึกษาครูที่มีทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเป็นเลิศ ครูทั้ง 2 คน แสดงออกถึงการมีทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงาน เด่นชัด จนเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น ทักษะดิจิทัล การปฏิบัติงานของครู

[1]หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[1]Master of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[2]Lecturer Master of Education Program and Doctor of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University

[3]นักวิชาการอิสระ

[3]Retired civil servants

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: ธนะศักดิ์ มูลศรีนวล, lakertana2007@gmail.com

รับเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2569 แก้ไข 16 มีนาคม 2569 ตอบรับ 19 มีนาคม 2569

5. แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ทั้งหมด 6 ทักษะ คือ ครูควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ และใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านเครื่องมือพื้นฐาน โปรแกรมสำนักงาน และอุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมตระหนักเรื่องความปลอดภัยไซเบอร์ สิทธิส่วนบุคคล และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างถูกกฎหมาย เพื่อเสริมความชำนาญในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This study aimed to investigate, compare, and formulate strategic guidelines for developing digital skills for work performance of teachers in the 21st century under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1. The research sample comprised 348 participants, including school administrators and teachers during the 2025 academic year, selected through a multi – stage random sampling technique. Research instruments included structured questionnaires assessing both the current and the desired states of digital skill utilization. The discrimination indices of the current state questionnaire ranged from 0.275 to 0.760, with a reliability coefficient of 0.935, while those of the desired state questionnaire ranged from 0.587 to 0.760, with a reliability coefficient of 0.981. Supplementary instruments included semi structured interviews and observational checklists. Data analysis employed descriptive statistics percentage, mean, and standard deviation alongside inferential statistics, including the t–test and one–way analysis of variance (ANOVA). The degree of needs assessment was computed using the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) applying the formula $PNI_{modified} = (I - D) / D$.

The research findings revealed that:

1. The overall current level of digital skills is moderate, while the desired level is the highest.

2. The current and desired levels, classified by position and type of school, do not differ; however, when classified by work experience, significant differences are observed at the 0.01 and 0.05 levels, respectively.

3. Regarding the essential digital skills for teachers' work in the 21st century, digital communication skills are identified as the most necessary.

4. The study of teachers with exemplary 21st century digital skills (Best Practice) shows that both teachers demonstrate outstanding digital competencies, recognized by school administrators and colleagues.

5. The Guidelines for Developing teachers' digital skills in the 21st century comprise six key competencies. Teachers should continuously develop themselves by learning, practicing, and using digital tools effectively, including basic tools, office software, and various devices, while being aware of cybersecurity, personal rights, and lawful use of digital media, to enhance proficiency in 21st century teaching practices.

Keywords: Needs Assessment, Digital Skills, Work Performance of Teachers.

ภูมิหลัง

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) โดยมุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการศึกษายุคดิจิทัล การเรียนรู้ตลอดชีวิต

และการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่ตอบสนองต่อโลกยุคใหม่ ทั้งนี้ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายปฏิรูปประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ผ่านการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในบริบทศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ครูจึงต้องปรับตัวและเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยเฉพาะหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด –19 ที่เร่งให้การศึกษาไทยเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ครูจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทักษะดิจิทัลจึงกลายเป็นสมรรถนะสำคัญของครูในการเข้าถึง สื่อสาร สร้างสรรค์ และใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ครูในยุคดิจิทัลต้องมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โปรแกรมสำนักงาน และเครื่องมือสร้างสื่อดิจิทัล รวมถึงสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้และสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม จากรายงานแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า ครูในพื้นที่ยังขาดทักษะดิจิทัลที่จำเป็น โดยเฉพาะทักษะในการออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของโลกในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว พบว่าทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพช่วยเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนและบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ดังนั้น การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จึงจำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทยุคดิจิทัล

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน อยู่ในระดับใด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เมื่อจำแนกตามสถานภาพ ลักษณะโรงเรียนที่เปิดสอน และประสบการณ์ทำงาน

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน แต่ละทักษะ มีการจัดลำดับอย่างไรบ้าง

4. ทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศปรากฏชัดเจนมากน้อยเพียงใด

5. แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

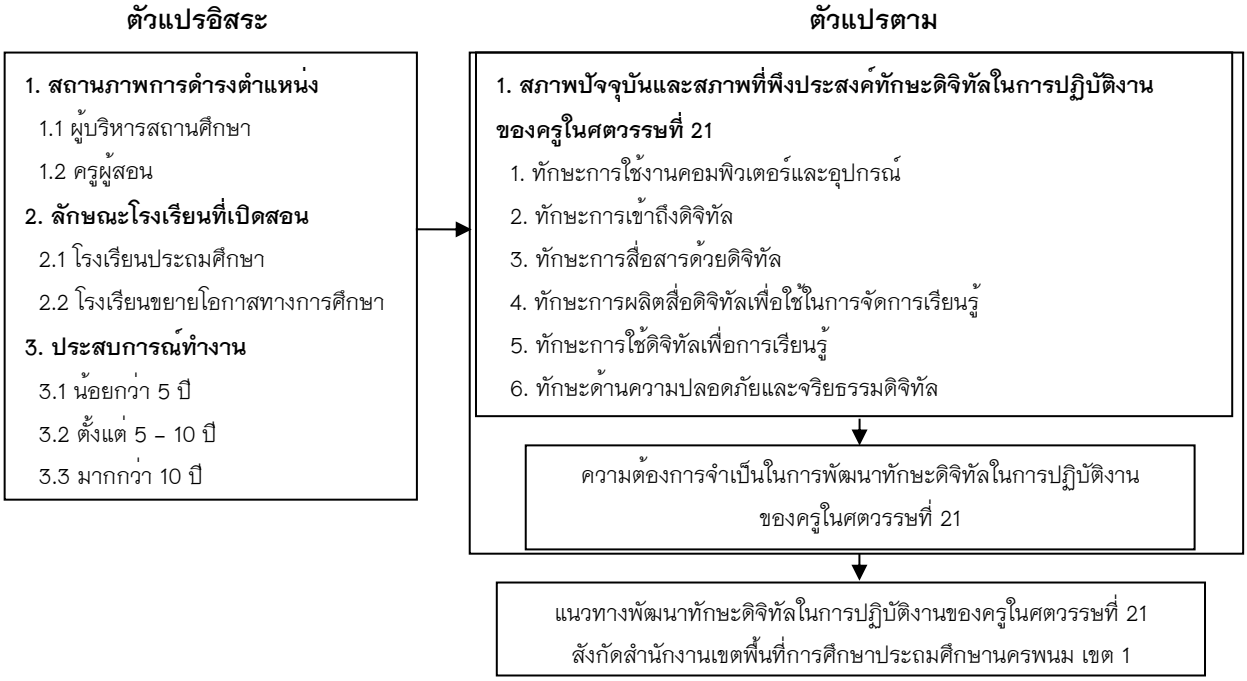
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ลักษณะโรงเรียนที่เปิดสอน และประสบการณ์ทำงาน ที่ต่างกัน

3. เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

4. เพื่อศึกษากรณีศึกษาครูที่มีทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21

5. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,098 คน จาก 248 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 237 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,861 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำแนกเป็นกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 87 คน และครูผู้สอน จำนวน 261 คน จากทั้งหมด 87 โรงเรียน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage Random Sampling) โดยโรงเรียนประถมศึกษา เลือกผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน และครูผู้สอนจำนวน 3 คน และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน เลือกผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน และครูผู้สอนจำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.275 – 0.760 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.932 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.587 – 0.760 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.980

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ทางไปรษณีย์ และแบบออนไลน์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ การหาอำนาจจำแนก และการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของ Cronbach's

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ การสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การสมมติฐานข้อ 2 ใช้สถิติที (t – test ชนิด Independent Samples) ในการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ และลักษณะที่เปิดสอนของโรงเรียน และใช้การทดสอบเอฟ (F – test) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ในกรณีพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือ 0.01 จะทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี L.S.D. หรือ วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé – Method) ตามความเหมาะสม การสมมติฐานข้อ 3 ใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับ ความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index; $PNI_{modified}$) โดยใช้สูตรดังนี้ $PNI_{modified}$ = (I–D)/D และการสมมติฐานข้อ 4 ใช้การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และจำแนกตามลักษณะโรงเรียนที่เปิดสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

3. ความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทักษะการสื่อสารด้วยดิจิทัล มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดโดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสารด้วยดิจิทัล 2) ทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 3) ทักษะการเข้าถึงดิจิทัล 4) ทักษะด้านความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัล 5) ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และ 6) ทักษะการผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้

4. การศึกษากรณีศึกษาครูที่มีทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่มีความเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 2 คน พบว่า ครูทั้ง 2 คน แสดงออกถึงการมีทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานในศตวรรษที่ 21 เด่นชัด จนเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง คือผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนครู

5. แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ทั้งหมด 6 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสารด้วยดิจิทัล ครูควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกฝนและใช้สื่อดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ครูควรพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติเครื่องมือดิจิทัลให้ครูมีความชำนาญ 3) ทักษะการเข้าถึงดิจิทัล ครูควรพัฒนาตนเองผ่านการใช้เครื่องมือพื้นฐาน 4) ทักษะด้านความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัล ครูควรตระหนักและพัฒนาความรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์ สิทธิส่วนบุคคล และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างถูกต้องตามกฎหมาย 5) ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ครูควรฝึกใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำนักงานและอุปกรณ์พื้นฐานเพื่อออกแบบสื่อการเรียนการสอน 6) ทักษะการผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูควรอบรมและฝึกทักษะด้านการผลิตสื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน

1.1 สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งอาจเป็นเพราะแม้ว่าครูจะตระหนักถึงความสำคัญของสื่อดิจิทัลในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน แต่การออกแบบและใช้สื่อมัลติมีเดียยังถูกจำกัดด้วยเวลา ความพร้อมด้านเทคนิคและงบประมาณ ทำให้ศักยภาพของสื่อดิจิทัลไม่ถูกใช้ได้เต็มที่ ขณะเดียวกัน แม้ครูส่วนใหญ่เข้าใจประเด็นความปลอดภัยและจรรยาบรรณออนไลน์ แต่ทักษะในการแนะแนวผู้เรียนให้รู้เท่าทันสื่อยังไม่สม่ำเสมอ แม้ครูจำนวนหนึ่งจะใช้คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ดิจิทัล และโปรแกรมสอนได้ แต่การประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อวางแผนการสอน เตรียมเนื้อหาและเลือกเครื่องมือออนไลน์ยังจำกัด ส่งผลให้การออกแบบกิจกรรมโต้ตอบไม่ต่อเนื่องและไม่ดึงศักยภาพของเทคโนโลยีได้เต็มรูปแบบ อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารระหว่างครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และเพื่อนครูยังขาดความเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถรองรับการเรียนรู้ในบริบทดิจิทัลที่ต้องการความยืดหยุ่นและความทันสมัยได้อย่างเพียงพอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวรรณ ช่างคำ และสุกัญญา แช่มช้อย (2566, หน้า 345) ได้ศึกษาระดับทักษะดิจิทัลของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตปทุม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับ ศรัณย์ สกุลโพน และคณะ (2568, หน้า 396) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะพบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกด้าน

โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ทักษะการสื่อสารด้วยดิจิทัล รองลงมาคือทักษะการผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ทักษะด้านความปลอดภัยจริยธรรมดิจิทัล ทักษะการเข้าถึงดิจิทัลและทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูเชื่อมั่นว่าการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางการทำงานระหว่างบุคลากร ผู้เรียน และผู้ปกครองเกิดความเข้าใจตรงกัน การสื่อสารดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพเพิ่มความรวดเร็วในการติดต่อ ประสานงาน และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ครูจึงควรพัฒนาความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และบริบท พร้อมรักษามารยาทความชัดเจน และจรรยาบรรณวิชาชีพ นอกจากนี้ ครูให้ความสำคัญกับการออกแบบและสร้างสื่อมัลติมีเดียทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เช่น เว็บไซต์ วิดีโอ และกราฟิก เพื่อดึงดูดความสนใจและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ครูคาดหวังให้สามารถเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมทั้งในห้องเรียนและการเรียนรู้ออนไลน์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและสามารถออกแบบกิจกรรม รวมถึงวัดผลและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับผลการวิจัยของนรีกานต์ ทำมาน และคณะ (2564, หน้า 197) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ผลการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ อมรรัตน์ ดอนพิลา (2566, หน้า 116) ที่ได้ทำการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์ ด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ลักษณะโรงเรียนที่เปิดสอนและประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน พบว่า

2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ

2.1.1 สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายทักษะทุกทักษะ พบว่า ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ผู้บริหารและครูผู้สอนมองตรงกันว่าทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูยังไม่อยู่ในระดับเหมาะสม ครูจึงควรพัฒนาทักษะดิจิทัลทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ การเข้าถึงดิจิทัล การสื่อสารด้วยดิจิทัล การผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ การใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัล เนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่ได้จบสาขาเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้ขาดความรู้พื้นฐานและมีเวลาจำกัดในการพัฒนาตนเอง อีกทั้งโอกาสในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนยังจำกัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรัณย์ สกุลโพน และคณะ (2568, หน้า 401) ที่ได้เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะดิจิทัลของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่า ทักษะด้านความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัลมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อทักษะดิจิทัลสูงกว่าครูผู้สอน โดยเฉพาะด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ เนื่องจากต้องบริหารงานโรงเรียนในทุกภาคส่วน จึงเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัล

เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษา ขณะเดียวกัน ครูผู้สอนมีความคิดเห็นสูงกว่าผู้บริหารในด้านการผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ เนื่องจากมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้โดยตรงและสร้างสภาวการณ์เสมือนจริงให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ส่วน สำหรับทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การใช้งานคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ การเข้าถึงดิจิทัล และการสื่อสารดิจิทัล ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน สะท้อนถึงโอกาสและเงื่อนไขที่คล้ายกันในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน ภาพรวมชี้ให้เห็นว่าทั้งสองกลุ่มตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในอนาคต Sánchez Cruzado et al. (2021, p. 1858) ที่ชี้ว่า ครูส่วนใหญ่ยังรับรู้ว่าตนเองมีทักษะดิจิทัลในระดับต่ำ และการบูรณาการทักษะเหล่านี้เข้ากับกระบวนการสอนยังไม่เป็นจริง การฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ครูสามารถผสมผสาน วิธีการและกลยุทธ์ดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อบริบทปัจจุบัน

2.2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามลักษณะโรงเรียนที่เปิดสอน

2.2.1 สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามลักษณะโรงเรียนที่เปิดสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ หน่วยงานต้นสังกัดได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านทักษะดิจิทัลให้ทั้งผู้บริหารและครู อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การอบรมไม่สามารถตามทันเทคโนโลยีใหม่ ครูทั้งสองกลุ่มจึงควรพัฒนาทักษะดิจิทัล 6 ด้าน ได้แก่ หลักสูตรและโครงการพัฒนาครู การใช้งานคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และการเข้าถึงดิจิทัล การผลิตสื่อดิจิทัลและการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และ การสื่อสารด้วยดิจิทัลและความปลอดภัย / จริยธรรมดิจิทัล การวิเคราะห์รายทักษะพบความแตกต่างเพียง 2 ด้าน คือ การสื่อสารด้วยดิจิทัลและการเข้าถึงดิจิทัล โดยผู้บริหารและครูประถมมีความคิดเห็นสูงกว่าครูโรงเรียนขยายโอกาส เนื่องจากครูประถมสามารถมุ่งเน้นการสร้างสื่อเฉพาะระดับชั้นและใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลได้คล่อง เช่น Google Classroom หรือ Quizizz ขณะที่ครูขยายโอกาสต้องสอนหลายระดับชั้น จึงมีเวลาจำกัดและความถนัดในการใช้เทคโนโลยีแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นรีกานต์ ทำมาน และคณะ (2564, หน้า 197) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของทักษะด้านเทคโนโลยีของครูอยู่ในระดับมาก และของเสาวลักษณ์ จีนเมือง และคณะ (2567, หน้า 217) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง

2.2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามลักษณะโรงเรียนที่เปิดสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูโรงเรียนประถมศึกษาและครูโรงเรียนขยายโอกาสมีทักษะดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ในระดับมากที่สุด และมีความคาดหวังร่วมกันว่าจะต้องพัฒนาทักษะเพื่อจัดการเรียนการสอนยุคใหม่ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ครูทั้งสองกลุ่มควรพัฒนาทักษะ 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) หลักสูตรและโครงการพัฒนาครู 2) การใช้งานคอมพิวเตอร์และการเข้าถึงดิจิทัล 3) การผลิตสื่อดิจิทัลและการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ พร้อมการสนับสนุนอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ 4) ความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัล โดยผู้บริหารและครูประถมมีความคาดหวังสูงกว่าครูขยายโอกาสเพียงในด้านการสื่อสารดิจิทัล เนื่องจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสามารถใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ได้ดี

ส่วนทักษะอื่น ๆ ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นใกล้เคียงกัน สะท้อนว่าครูควรมีทักษะและแนวปฏิบัติการสอนที่คล้ายกันภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่เดียวกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีนุช ภูยังดี และคณะ (2564, หน้า 258)ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่ชี้ว่าโรงเรียนควรอบรมให้ครูทุกคนใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพื่อวางแผนงาน วิชาการ การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล รวมทั้ง เสาวลักษณ์ จีนเมือง และคณะ (2567, หน้า 217) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่เสนอแนวทางพัฒนาว่าครูควรได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการเพื่อสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน พร้อมเสริมความมั่นใจในการรับมือความท้าทายของการศึกษาในยุคดิจิทัล

2.3 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

2.3.1 สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ที่ทำให้เกิดความแตกต่างนี้สามารถอธิบายหลายที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากประสบการณ์การสอนและความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี ครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี (Digital Natives) มักใช้สื่อและเครื่องมือดิจิทัลได้คล่องแคล่วและมั่นใจกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ครูรุ่นใหม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลและการสอนออนไลน์ที่ทันสมัย สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเข้าใจ เรื่องความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัลสูงกว่า ขณะที่ครูรุ่นเก่ามักยึดติดกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม มีโอกาสฝึกอบรมจำกัดและประเมินตนเองเข้มงวด ทำให้ประเมินทักษะดิจิทัลต่ำกว่าความเป็นจริง ดังนั้น การพัฒนาครูรุ่นเก่าควรเน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติจริงเพื่อสร้างความมั่นใจและยกระดับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวราพินทร์ ชาววิวัฒน์ (2565, หน้า 71) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่ามักแสดงออกถึงความคล่องตัวในการใช้เทคโนโลยีมากกว่าครูที่มีประสบการณ์สูงกว่า ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม Digital Natives สามารถใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่วและมั่นใจมากกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี

2.3.2 สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าผู้มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเฉพาะทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ทักษะการสื่อสารดิจิทัล และทักษะการผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนว่าประสบการณ์มีผลต่อการรับรู้และความคาดหวังต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ ขณะที่ทักษะพื้นฐาน เช่น การเข้าถึงดิจิทัล การใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และทักษะความปลอดภัยดิจิทัล ได้รับการประเมินใกล้เคียงกันในทุกกลุ่มประสบการณ์ ดังนั้น การวางแผนพัฒนาทักษะดิจิทัลควรคำนึงถึงความแตกต่างด้านประสบการณ์ โดยเฉพาะการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี เพื่อยกระดับความสามารถในการใช้

เทคโนโลยีและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Garry Falloon (2020, p. 2449) ได้ทำการศึกษาที่นำเสนอกรอบแนวคิดในการพัฒนาความสามารถด้านดิจิทัลของครู ที่พบว่าผู้บริหารและครูรุ่นใหม่คาดหวังให้ครูมีทักษะดิจิทัลครอบคลุมทั้งด้านเทคนิค ความรู้เชิงวิชาการ จริยธรรม และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้คุณภาพและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเผชิญความท้าทายของศตวรรษที่ 21

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทักษะที่มีความต้องการสูงสุดคือ ทักษะการสื่อสารด้วยดิจิทัล รองลงมาคือ ทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ทักษะการเข้าถึงดิจิทัล ทักษะด้านความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัล ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และทักษะการผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ครูจำเป็นต้องพัฒนาทักษะดิจิทัลทั้ง 6 ด้านเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยทักษะการสื่อสารดิจิทัลช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง ทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลช่วยออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัลทำให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ขณะที่ทักษะการใช้อุปกรณ์และการผลิตสื่อดิจิทัลทำให้การเรียนการสอนทันสมัยและดึงดูดผู้เรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ดอนพิลา (2566 ,หน้า 168) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ทักษะประยุกต์สำหรับการทำงาน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย คือ ทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา ทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย และทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ตามลำดับ

4. ผลการศึกษากรณีศึกษาที่มีทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากการศึกษาดูงานของครูภานุพงศ์ ประจวบวัน และครูศิริพร พลมาตย์ พบว่าทั้งสองมีทักษะดิจิทัลโดดเด่นในทุกด้าน ทั้งการสื่อสารด้วยดิจิทัล การใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ทักษะการเข้าถึงดิจิทัล ทักษะการผลิตสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ รวมถึงความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัล สามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom, Kahoot, YouTube และโซเชียลมีเดียได้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อนครู และผู้ปกครอง พร้อมออกแบบสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัย ผลงานและรางวัลต่าง ๆ แสดงถึงความเชี่ยวชาญและความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่ครูท่านอื่นอย่างมีประสิทธิผล ขณะที่ครูทั่วไปในเขตพื้นที่มีทักษะดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ระดับมาก สะท้อนความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูทั่วไป ครูทั้งสองสามารถเป็นแบบอย่างด้านความเป็นเลิศในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของนรีกานต์ ทีทำมาน และคณะ (2564, หน้า 197) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครู พบว่าทักษะการสื่อสารดิจิทัลต่ำที่สุด ดังนั้นจึงควรส่งเสริมผ่านการอบรม การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์กับผู้เรียน

1.2 ความต้องการทักษะดิจิทัลของครูในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่าทักษะการสื่อสารดิจิทัลมีความจำเป็นสูงสุด จึงควรพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสาร ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ การประชุมทางไกล และการออกแบบเนื้อหาดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อสร้างการเรียนรู้ทันสมัยสอดคล้องกับบริบทการศึกษาศตวรรษที่ 21

1.3 แนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลที่สำคัญที่สุดคือ “ทักษะการสื่อสารดิจิทัล” ครูควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยี สื่อสารกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู เช่น ประสบการณ์การทำงาน การเข้ารับการอบรม หรือการสนับสนุนจากผู้บริหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการออกแบบการพัฒนาครู

2.2 ควรเปรียบเทียบระดับทักษะดิจิทัลของครูระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา หรือระหว่างระดับการศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมและความแตกต่างของความต้องการจำเป็น

เอกสารอ้างอิง

นรีกานต์ ทำมาน. (2564). สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1. *วารสารรัชต์ภาคย์, 15*(42), 189 – 203.

มณีนุช ภูยังดี, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และ 3จารุวรรณ เขียวน้ำชุม. (2564). สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. *วารสารรัตภาคย์. 15*(40), 249 – 263.

วราพินทร์ ชาววิวัฒน์ และ สถิรพร เชาวน์ชัย. (2567). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2, *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, *14*(2), 145 – 155.

วิภาวรรณ ชางคำ และสุกัญญา แชมชอย. (2566). การศึกษาระดับทักษะดิจิทัลของครูโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตปทุมวัน. *วารสารครุศาสตรปริทรรศน์*, *10*(3), 340 – 350.

ศรัณย์ สกุลโพน, สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง และอุดม พันธุ์พิชญ์ประเสริฐ. (2568). แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 7*(2), 389 – 406.

เสาวลักษณ์ และคณะ. (2567). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารวิจัยวิชาการ, 7*(5), 207 – 224.

อมรรัตน์ ดอนพิลา. (2566). *ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Falloon, G. (2020). From digital literacy to digital competence: The teacher digital competency (TDC) framework. *Educational Technology Research and Development, 68*(5), 2449 – 2472.

Sanchez Cruzado, C., Santiago Campión, R., & Sánchez – Compaña, M. T. (2021). Teacher digital literacy: The indisputable challenge after COVID –19. *Sustainability*, *13*(4), 1858.